

5. Ձուան Պարխաթա Պոլխո + — Ազգաւ լատին, բնիկ Վենետիկցի այս նալասեր օտարագգին արուեստը լոկ ինքնօգնութեամբ սորված՝ «առ. ի պայծառութիւն Ազգին Հայոց» 17 տարի վերջ, 1660 ին, կրկին կը տպագրէ **Յիսուս Որդին**՝ Յովն. Անկիւրացիի օրինակին նետելելով : Մէջի պատկերներէն նետաքրքրական է վեղարով վարդապետ մը որ ամպիոն բարձրացած՝ կը քարոզէ խուռն բազմութեան մը : Ճ. Պարխաթա իր Յիշատակարանին մէջ ներդրութիւն կը խնդրէ բներեցողէն՝ սպրդած սխալներու համար, որովհետեւ նայերէն բնաւ չէր գիտեր, և փորձերու սրբագրիչ ունեցած էր Ջուդայեցի Տ. Ստեփանոսի որդի եաղուպ աղան, իսկ գրաշար՝ Ստեփան անուն նայ տղայ մը «որ շատ աշխատեցաւ և օգնութիւն արար այս արհեստիս ի սրբագրելն և ի շարելն» : — Իր տպանիշը եղած է եզ մը, աղեղ մը և 3 աստղ :

6. Միքէլ Անճէլօ Պառպօնի + — Այս և յաջորդ Իտալացի տպագրիչներ սկսան անպայման շանու դիտումով գործել. փոքր տարին իրենց տպարանները ձոխացունելու Մեսրոպեան տառերով ալ, և նրատարակեցին մեծամասնութեամբ տպագրուած կրօն. գիրքեր որոնք Կարողիկ դասանաքը Լուսաւորչական Հայոց ճանեցունելու գործը պիտի դիւրացունէին... : Առ. այլ՝ ամէն ջանադրութիւն անպակաս կ'ընէին արդէն յաջորդակի Հռոմի քանանապատեաները որոնք նիմնեցին նաեւ հայերէն տառերով ուրոյն տպարաններ, և ամէն ուր որ Հայ կար՝ տարածել ջանացին իրենց «ուղղափառ»ութիւնը : «Հաւատոյ Տարածման Ս. Ժողով» իր նաւատասփիւռ գործունէութեան, այսինքն կրօնական մարդորսութեանը վրայ էր անվերապան կերպով, նիմնելով «Բոօրականտա Ֆիքե» համանուն տպարանը : — Մ. Պառպօն տպագրած է 1671 ին **Տօնացոյց** մը, 1680 ին **Աւետարան** և **Հայեկի ճամբարութեան**, 1681 ին **Ժամագիրք համառօտեալ**, 1682 ին **Սաղմոս**, 1685 ին **Բուրասան Աղօրից**, **Նորագոյն ծաղիկ գօրութեան**, **Աւետարան** (Բ. տիպ, համարաբրտուով), 1690 ին **Գպրութեան գիրք**, **Խորհրդասեռ**, **Հաւատով խոստովանիմ** : — Իր տպանիշը եղած է մականունին համանուն 2 ձուկ : — **Աւետարանը** տպուած է «նրամանաւ սանր՝ Օֆիցին» ? «... ի վեհապետութեան եկեղեցոյն Քրիստոսի իննօգնեցիտի տաաներորդի, և ի հայրապետութեան տեսուն Յակոբայ Սրբազանի Կարողիկոսին Հայկազունեաց» : — Michiel Angelo Barboni :

7Ա. Թադէոս Կրէյ Համադասպեան + — Տարաբախտ Ոսկան վարդապետի քաղաքէն՝ Երեսանէն էր ինք, անոր նետ Եւրոպա ճամբորդած և գործակից ըլլալով անոր՝ ցոյց տուած այնպիսի ստոր անպիտանութիւններ որոնք տպարանին փճացումն ու Ոսկանի մանր փութացուցին հոսկ ապա : Պիտի անդրադառնալէք այս չքանանային՝ ՅԲԱՆՍԱՅԻ բաժինին մէջ : — Թադէոս Մարսիլիայէն Վենետիկ անցած է՝ միասին առնելով հմուտ անձերէ սրբագրուած Տօնացոյց մը և քանի մը ձոխ ճաչոց : Վենետիկի մէջ ՍԱՀԲԱՏԵԱՆ ԳԱՍՊԱՐԻ կ'ընկերանայ և կը բանայ տպարան մը 2 տեսակ նորաձոյլ տառերով. հոն է որ կը տպէ **Խորհրդասեռ** մը և ճաչոց գիրքը 1686ին «իտպարանի ճուղայեցի Խօճայ Սանրատեց Տանն Շանրիմանեան» :

8. Պրն. Գասպար Ասորատեան + — Ջուդայեցի Խօճայ Սանրատի որդին էր Գասպար՝ Շանրիմանեան հանրաժանօք գերդաստանէն : Բաժնուելով Թադէոս Երեցէն՝ 1687 ին Ճ. Մօրէքքիի մամուլով և իր արդեամբը կը տպէ **Խաղումն Բրիստոնէական** (224 էջ, միօրինակ միջակ գիր, մաքուր տիպ, բայց բուռքը ստորին), «ի տպարանի Տանն Սանրատեան... Տպագրեցաւ խնդրանօք Խօճայ Սանրատի որդւոյ Պարոն Մուրատին» : — Պրն. Գասպարի որդիներն էին Աղայ Ստեփան, Սանրատ և Բարսեղ :

